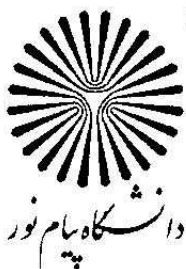

۲۱۷۰۳۴۳

استنباط‌های فلسفی و کلامی از قرآن و حدیث

www.ketab.ir

دکتر ناصر محمدی

سرنشانه	: محمدی، ناصر، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدید آور	: استنباط‌های فلسفی و کلامی از قرآن و حدیث/ ناصر محمدی، ویراستار علمی مهدی خادمی
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه پیام‌نور، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: هفده، ۲۷۸ ص.
فروست	: دانشگاه پیام نور، ۲۷۶۹، گروه فلسفه و کلام اسلامی، ۱/۳.
شابک	: 978 - 964 - 14 - 0818 - 5
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۲۷۵] - ۲۷۸.
موضوع	: تفاسیر فلسفی -- قرن ۱۱ ق. -- آموزش برنامه‌ای
موضوع	: Qur'an -- Philosophical hermeneutics -- 17th century -- Programmed instruction
موضوع	: صدرالدین شیرازی، محمدبن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ ق. -- دیدگاه درباره تفسیر
موضوع	: Mulla Sadra Shirazi -- View on commentaries (Koranic)
موضوع	: ابن‌سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰ - ۴۲۸ ق. -- تاثیر
موضوع	: Influence -- Avicenna
موضوع	: تفاسیر فلسفی -- قرن ۱۱ ق. -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
موضوع	: Qur'an--Philosophical hermeneutics--17th century--Examinations, questions, etc. (Higher)
موضوع	: تفاسیر کلامی -- قرن ۱۱ ق. -- آموزش برنامه‌ای
موضوع	: Qur'an -- Theological Hermeneutics -- 17th century -- Programmed instruction
موضوع	: آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
موضوع	: Qur'an--Theological Hermeneutics--17th century--Examinations, questions, etc. (Higher)
شناسه افزوده	: خادمی، مهدی، ویراستار
شناسه افزوده	: دانشگاه پیام نور
شناسه افزوده	: Payam Noor University
رده بندی کنگره	: BP۹۷
رده بندی دبیوی	: ۲۹۷/۱۷۲۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۴۴۶۹۱۷

دانشگاه پیام نور

استنباط‌های فلسفی و کلامی از قرآن و حدیث

مؤلف: دکتر ناصر محمدی

ویراستار علمی: دکتر مهدی خادمی

تهیه و تولید: مرکز انتشارات دانشگاه پیام‌نور

شابک: ۵ - ۰۸۱۸ - ۱۴ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 14 - 0818 - 5

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی‌های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش

آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید

(کتاب حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به دانشگاه پیام نور است. تولید کپی یا جلاصهره‌زایی، نشر و ترجمه، چاپ، انست، توزیع گسترده، تهیه CD و ... این اثر یا بخشی از آن اعم از متن، طرح پست و روی جلد و... بدون اخذ مجوز کتبی از معاونت فناوری و پژوهش دانشگاه خلاف مقررات و تعرض به حقوق مادی و معنوی دانشگاه است. متخلفین وفق قانون حمایت از مولفان و مصنفان و هنرمندان دارای مسئولیت حقوقی و کیفری بوده و تحت پیگرد قرار می گیرند.)

آدرس فروشگاه مرکزی چاپ و انتشارات دانشگاه پیام‌نور: تهران، خیابان شهید رحایی،

نرسیده به تقاطع آزادگان، جنب ورزشگاه یادآوران، تلفن: ۵۵۵۰۲۱۰۴ - ۵۵۰۰۹۸۳۸

سایت فروش اینترنتی: <http://digibook.pnu.ac.ir>

چاپ: اول

شمارگان: ۲۰۰

قیمت (ریال): ۴۸۰,۰۰۰

فهرست مطالب

پانزده

پیشگفتار

- ۱ بخش اول: تفسیر فلسفی و اندیشه حکمی در رویکرد تفسیری ملاصدرا و ابن سینا
- ۳ فصل اول: روش عقلی، گرایش فلسفی و سبک تفسیری ملاصدرا و ابن سینا
- ۳ هدف کلی
- ۳ هدف‌های یادگیری
- ۳ مقدمه
- ۴ ۱-۱ روش تفسیر عقلی
- ۵ ۱-۱-۱ معنای عقل در روش تفسیر عقلی با گرایش فلسفی
- ۷ ۱-۱-۲ معنای عقل در دیگر گرایش‌های عقلی در تفسیر قرآن
- ۷ ۲-۱ تفسیر عقلی، تفسیر فلسفی و تفسیر به رأی
- ۱۰ ۳-۱ گرایش‌های تفسیری صدرا
- ۱۰ ۱-۳-۱ گرایش یا روش عرفانی
- ۱۱ ۲-۳-۱ گرایش شیعی
- ۱۳ ۳-۳-۱ گرایش کلامی
- ۱۳ ۴-۳-۱ گرایش ادبی
- ۱۴ ۵-۳-۱ گرایش فقهی
- ۱۴ ۶-۳-۱ گرایش فلسفی
- ۱۶ ۴-۱ گرایش فلسفی در تفسیر ملاصدرا
- ۱۷ ۵-۱ گرایش فلسفی یک ضرورت در تفسیر قرآن
- ۱۷ ۶-۱ حوزه عمل تفسیر فلسفی
- ۱۸ ۷-۱ دیدگاه‌های مختلف درباره تفسیر فلسفی
- ۱۹ ۱-۷-۱ تأثیر اصول و مبانی فلسفی در تفسیر قرآن
- ۱۹ ۲-۷-۱ تأثیرپذیری فلسفه از قرآن
- ۲۰ ۳-۷-۱ انطباق فلسفه و تفسیر در تفسیر فلسفی

۲۳	۸-۱ قوای گرایش‌های فلسفی و کلامی در تفسیر قرآن
۲۳	۹-۱ روش تفسیری ابن‌سینا
۲۳	۱۰-۱ گرایش فلسفی در تفسیر ابن‌سینا
۲۶	۱۱-۱ کلیاتی درباره تفاسیر ملاصدرا
۲۹	۱۲-۱ آیات و سوره‌هایی که ملاصدرا به تفسیر آن‌ها پرداخته است.
۲۹	۱۳-۱ سبک تفسیری ملاصدرا
۳۳	۱-۱۳ اصول کلی
۳۳	۲-۱۳ ترتیب مباحث تفسیری، استدلالی، عقلی و عرفانی
۳۴	۱۴-۱ معرفی تفاسیر ملاصدرا و مشخصات آن‌ها
۳۶	۱۵-۱ تفاسیر ابن‌سینا
۳۶	۱۶-۱ سبک تفسیری ابن‌سینا
۳۷	۱۷-۱ تأثیر ابن‌سینا در تفسیر ملاصدرا
۳۹	۱-۱۷ تفسیر سوره اعلی
۴۰	۲-۱۷ تفسیر سوره فلق
۴۰	۳-۱۷ تفسیر سوره ناس
۴۱	۴-۱۷ تفسیر حروف مقطعه
۴۱	۵-۱۷ تفسیر آیه دخان
۴۱	۶-۱۷ تفسیر آیه نور
۴۲	۷-۱۷ تفسیر آیه: «لَا حَبَّ الْآفَلِینَ»
۴۲	۸-۱۷ تفسیر آیه «كُلُّ شَیْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ»
۴۳	۹-۱۷ تفسیر آیه «أَوَلَمْ یَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَیْءٍ شَهِیدٌ»
۴۳	۱۰-۱۷ تفسیر آیه «سَرِیْهِمْ أَیَّاتُنَا فِی الْأَفَاقِ وَ فِی أَنْفُسِهِمْ حَتَّى یَتَبَیَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ»
۴۳	۱۱-۱۷ تفسیر آیه: «شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ»
۴۳	۱۲-۱۷ تفسیر آیه «وَعَلِیْهَا تَسْمِعُهُ عَشْرٌ»
۴۴	۱۳-۱۷ تفسیر آیه «كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ یَوْمئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ»
۴۴	۱۴-۱۷ تفسیر آیه «لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِّكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُومٌ»
۴۴	۱۵-۱۷ تفسیر آیه «رَبَّنَا الَّذِیْ اعْطَى كُلَّ شَیْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى»
۴۵	خلاصه فصل اول
۴۶	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل اول
۴۷	فصل دوم: تفسیر و تأویل از دیدگاه ملاصدرا و ابن‌سینا
۴۷	هدف کلی
۴۷	هدف‌های یادگیری
۴۷	مقدمه
۴۸	۱-۲ تفسیر در لغت و اصطلاح
۴۹	۲-۲ دانش تفسیر از دیدگاه صدرالمتألهین

۴۹	۲-۱ جایگاه تفسیر در علوم دینی
۴۹	۲-۲ هدف تفسیر
۵۰	۲-۳ اقسام تفسیر
۵۲	۲-۳ تأویل در لغت و اصطلاح
۵۳	۲-۴ دانش تأویل از دیدگاه صدرالمتألهین
۵۵	۲-۵ فایده تأویل
۵۵	۲-۶ تفاوت‌های تفسیر و تأویل
۵۶	۲-۷ ظاهر و باطن قرآن و عبارات و اشارات آن
۵۸	۲-۸ مراتب باطنی قرآن
۵۸	۲-۸-۱ ظاهر عُلَن یا آشکار
۵۸	۲-۸-۲ باطن عُلَن یا آشکار
۵۹	۲-۸-۳ مرتبه باطن
۵۹	۲-۸-۴ مرتبه سر
۶۰	۲-۹ اصول تأویل صحیح
۶۰	۲-۹-۱ راه‌های وصول به باطن
۶۱	۲-۹-۲ دو اصل عمده در تفسیر صدر
۶۲	۲-۹-۳ ابعاد اهمیت ظاهر در رسیدن به باطن
۶۴	۲-۹-۴ وجود صارف عقلی
۶۴	۲-۹-۵ وجود آیات قرآنی بسیار و احادیث نبوی
۶۴	۲-۹-۶ با ظاهر در تناقض نباشد.
۶۵	۲-۹-۷ حد وسط افراط و تفریط باشد.
۶۵	۲-۹-۸ عدم حمل کلام بر غیر معنای موضوع له
۶۶	۲-۹-۹ تأویل نباید عقلا و شرعا حرام باشد.
۶۶	۲-۹-۱۰ دانش تأویل یک موهبت الهی است.
۶۶	۲-۹-۱۱ صدرا به تأویل بی حد و حصر قرآن قائل است.
۶۶	۲-۱۰ تأویل از دیدگاه ابن سینا
۶۹	خلاصه فصل دوم
۷۰	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل دوم
۷۱	فصل سوم: حکمت و فلسفه در اندیشه تفسیری ملاصدرا و ابن سینا
۷۱	هدف کلی
۷۱	هدف‌های یادگیری
۷۱	مقدمه
۷۲	۳-۱ معنانشناسی واژه حکمت
۷۲	۳-۱-۱ نبوت و حکمت
۷۴	۳-۱-۲ فلسفه یا حکمت؟
۷۶	۳-۱-۳ تعریف حکمت و فلسفه

۷۸	۳-۱-۴ دو گونه حکمت در قرآن و حدیث
۸۱	۳-۲ تطابق قرآن و حکمت
۸۲	۳-۳ رابطه قرآن و حکمت در اندیشه تفسیری ابن سینا
۸۲	۳-۳-۱ ترادف حکمت و فلسفه
۸۳	۳-۳-۲ تعریف حکمت
۸۳	۳-۳-۳ حکمت معادل قرآن است
۸۴	۳-۴ تعابیر گوناگون حکمت از نگاه ملاصدرا
۸۴	۳-۴-۱ نام‌های قرآنی حکمت
۸۵	۳-۴-۲ ایمان حقیقی
۸۵	۳-۴-۳ علم حقیقی
۸۶	۳-۴-۴ علم ممدوح
۸۶	۳-۴-۵ علم مکاشفه
۸۶	۳-۴-۶ ذکر حقیقی
۸۷	۳-۴-۷ فضل و فیض الهی
۸۷	۳-۵ ویژگی‌های حکیم
۸۹	۳-۶ شرایط و مقدمات کسب حکمت
۸۹	۳-۶-۱ شرایط اولیه
۸۹	۳-۶-۲ حکمت غریزی
۸۹	۳-۶-۳ حصول فطرت دوم
۹۰	۳-۶-۴ تدبیر در آیات خدا و اندیشیدن درباره ملکوت انسان‌ها و زمین
۹۰	۳-۶-۵ خلوت و ریاضت و استغراق نفس در افکار علمی و اعتقادی ذهنی
۹۰	۳-۶-۶ اکتساب مقدمات و مبادی
۹۱	۳-۶-۷ پرهیز از تقلید و عدم جمود بر اعتقادات تقلیدی
۹۱	۳-۶-۸ شناخت حقایق الهی به درجه برهان یقینی
۹۲	۳-۶-۹ تفاوت معقولات و امور حکمی الهی
۹۳	۳-۶-۱۰ بهره‌گیری از نور نبوت و ولایت
۹۳	۳-۶-۱۱ شناخت نفس
۹۴	۳-۷ کمال اخلاقی حکیم
۹۴	۳-۷-۱ شرایط و مقدمات اخلاقی کسب حکمت
۹۶	خلاصه فصل سوم
۹۸	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل سوم
۹۹	بخش دوم: قرآن در اندیشه تفسیری ملاصدرا
۱۰۱	فصل چهارم: جایگاه قرآن در نظام آفرینش
۱۰۱	هدف کلی
۱۰۱	هدف‌های یادگیری
۱۰۱	مقدمه

پیشگفتار

استنباط‌های فلسفی و کلامی از قرآن و حدیث نام دو واحد درسی مقطع کارشناسی ارشد رشته گرایش‌های مختلف فلسفه اسلامی است. آنچه پیش روی دانشجویان گرامی و طالبان مطالعات بین‌رشته‌ای فلسفه و تفسیر قرآن قرار دارد، تلاشی است برای ارائه برداشت‌های فلسفی و کلامی که توسط حکیم متأله صدرالمتألهین شیرازی از قرآن و حدیث به عمل آمده است. البته در این اثر سعی شده است به تفاسیر بسیار محدود این سینا از قرآن نیز مراجعه شود و نگاه کاملاً فلسفی او به قرآن و تأثیرش در ملاصدرا نشان داده شود.

روش مراجعه ملاصدرا به قرآن و حدیث همچون فلسفه او، روش حکمی است که در آن قرآن، عرفا و برهان به وحدت می‌گرایند. خوانش فلسفی، عرفانی و کلامی ملاصدرا از اصول اعتقادی دین با رویکرد تفسیر فلسفی و کلامی و عرفانی از آیات و روایات وارده هدفی است که منتظر نگارنده بوده و امیدوار است که به آن نائل شده باشد.

صدرالمفسرین فیلسوفان مسلمان دارای آثار قرآنی و روایی مستقلی است؛ همچون تفسیر القرآن، مفاتیح الغیب، اسرارالآیات، شرح الاصول الکافی و رساله‌های متعدد در زمینه قرآن و حدیث؛ اما گذشته از آثار قرآنی و روایی که در این نوشتار مطمح نظر اصلی نگارنده بوده‌اند، کلیه آثار فلسفی ملاصدرا نیز عرصه تفسیر و تأویل آیات کریمه قرآن و روایات است.